

EDUCAȚIA CREȘTINĂ A COPIILOR RROMI ÎN ȘCOALA PRIMARĂ

Pr. drd. Ion APOSTU

„Dintre toate sfintele lucrări, educația religioasă a copiilor este cea mai sfântă.” (Sfântul Teofan Zăvorâtul)

Educația reprezintă forma cea mai înaltă în lucrarea de modelare și formare a caracterului și personalității copiilor. De aceea ea ar trebui să fie prioritatea fundamentală a oricărei societăți care are drept obiectiv progresul spiritual și bunăstarea materială a poporului¹.

Educația religioasă reprezintă acțiunea specific umană desfășurată de educator, cu scopul de a dezvolta religiozitatea elevului, având la bază unele principii și folosind metode și mijloace specifice².

Fundamentele educației religioase sunt cele două adevăruri de credință subliniate în Sfânta Scriptură: întruparea Mântuitorului, cu scopul de a-i da omului posibilitatea de a ajunge la asemănarea cu Dumnezeu, și existența sufletului uman, care poate fi modelat prin educație.

Libertatea și voința ființei umane pot produce în sufletul elevilor o atitudine de participare activă la acțiunea complexă impusă de educația religioasă.

Educația religioasă este posibilă la toate vârstele, dar pentru realizarea ei este nevoie de colaborarea dintre harul divin și efortul spiritual al persoanelor educate: „Iată, stau la ușă și bat; de va auzi cineva glasul meu și va deschide ușa, voi intra la el și voi cina cu el și el cu Mine”(Apoc.3, 20).³

Trebuie să subliniem faptul că educația religioasă reprezintă o latură specială a educației, întrucât presupune lucrul cu sufletele copiilor.

Religia constituie o necesitate a firii umane, nu doar o poruncă a lui Dumnezeu. Numai în Dumnezeu și prin Dumnezeu, omul, care dorește fericire și desăvârșire, găsește răspunsuri la multe întrebări sau probleme inaccesibile științei.

Idealul prioritar al educației religioase este formarea caracterului și a personalității desăvârșite. Putem ajunge la acest ideal prin scopuri care vizează cunoașterea și interiorizarea unor valori morale, estetice, intelectuale, care reunite, pot conduce la atingerea finalităților urmărite⁴. Fără ajutorul lui Dumnezeu idealul educației creștine nu este functional. Acest mesaj este transmis chiar de Mântuitorul: „Rămâneți în Mine și eu în voi. Precum mlădița nu poate să aducă roadă de la sine, dacă nu rămâne în viță, tot așa nici voi, dacă nu rămâneți în Mine. Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne în Mine și Eu în El, aduce roadă multă, căci fără

¹ Momanu, Mariana, *Introducere în teoria educației*, Editura Polirom, Iași, 2002.

² Cucuș, Constantin., *Pedagogie*, ediția a II-a, Editura Polirom, Iași, 2006.

³ *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2015.

⁴ Cucuș, Constantin, *Educația religioasă. Repere teoretice și metodice*, Editura Polirom, Iași, 1999.

Mine nu puteți face nimic... Dacă rămâneți întru Mine și cuvintele Mele rămân în voi, cereți ceea ce voiți și se va da vouă” (In. 15, 4, 5, 7)⁵.

Filosoful culturii și esteticianul culturii, Tudor Vianu, scriind despre interacțiunea valorilor menționa că în timp ce toate celelalte domenii au o valoare integrative, religia se constituie ca o valoare ce dă sens integrator celorlalte direcții ale cunoașterii⁶.

Cercetările efectuate în domeniul psihologiei copilului ne indică că educația moral-religioasă este posibilă de la cea mai fragedă vârstă. Trebuie să privim educația religioasă într-o strânsă legătură cu educația morală. Educația moral-religioasă trebuie să înceapă încă din primii ani de viață în familie. Se continuă apoi în concordanță cu nivelul de înțelegere al copilului, cu scopul de a forma în sufletul acestuia impresii, deprinderi de conduită și sentimente, astfel încât să devină o persoană deschisă comunicării cu Dumnezeu și cu semenii⁷.

Familia oferă copiilor modele de viață și de comportament religios începând cu obiectele de cult existente în cadrul locuinței (icoane, cruciulițe, candelă, lumânări și continuând cu practicile religioase ale membrilor familiei (rostirea de rugăciuni dimineața și seara, la începutul și sfârșitul meselor principale, lectura de cărți religioase, prezența la slujbele religioase)⁸.

Grădinița poate introduce în cadrul activităților specifice și mboluri și practice religioase și activități instructive-educative potrivite (povești cu conținut laico-religios, cu pilde moralizatoare, care ating atât latura relațională, cât și sensibilitatea și afectivitatea preșcolarilor.

Mediul social-uman le oferă preșcolarilor și elevilor mici modele de manifestare a sentimentelor religioase, mai ales prin practicarea unor obiceiuri cu diverse semnificații, ce au loc la unele sărbători religioase: de Crăciun, de Anul Nou, la Bobotează, la Florii, la Paști, la Rusalii etc.

Deasemenea participarea efectivă a elevilor la practici de cult, cum sunt Spovedania și Împărtășania, precum și explicarea pe înțelesul lor a semnificației acestor acte majore, lasă urme adânci în mintea și în sufletul micilor și marilor credincioși.

Un alt aspect important îl reprezintă frecventarea regulată, în zilele de duminică și cu ocazia marilor sărbători creștine, a slujbelor religioase, fie și numai pe durate limitate de timp, la început, pentru a nu li se încerca răbdarea.

Școlarii mici trebuie să conștientizeze rolul cu totul remarcabil pe care l-au avut Biserica, ierarhii săi, precum și credincioșii în istoria neamului, mai ales în momentele dificile.

Putem constata faptul că educația este puternic afectată de criza spirituală, morală din societatea românească. Observăm cu îngrijorare că societatea și școala românească duc lipsă de valori perene, de repere credibile și de motivații solide .La

---

⁵ Ibidem nota de subsol nr. 2

⁶ Vianu, Tudor, *Filosofia culturii și teoria valorilor*, Editura Nemira, 1998

⁷ Băncilă, Vasile, *Inițierea religioasă a copilului*, Editura Anastasia, București, 1996

⁸ Radosav, Doru, *Sentimentul religios la români*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1997

acest fenomen contribuie din păcate faptul că unele posturi de televiziune și publicații promovează mai mult tinerii mediocri, lipsiți de valori spirituale și morale, parveniții și mulți copii și tineri, care nu au încă capacitatea de a alege între bine și rău, consideră că aceștia sunt modele demne de urmat. De aceea un rol primordial îl au Familia, Biserica, Școala care trebuie să-i ajute pe copii și tineri să facă distincție între valori eterne și valori efemere, să conștientizeze importanța educației.

Putem menționa deasemenea că abandonul școlar, destrămarea familiilor, sărăcia, șomajul, plecarea părinților la muncă în străinătate, delincvența și violența juvenilă, nesiguranța zilei de mâine se numără printre cauzele multiple ale crizei educației în școală și familie. Trebuie să precizăm că în rândul copiilor rromi rata abandonului școlar este mare și că mulți dintre aceștia nu sunt înscriși la școală din cauza lipsei actelor de identitate. Deseori elevii rromi întâmpină bariere lingvistice și sunt supuși uneori discriminării în clasă. Deși mediatorii școlari oferă o asistență substanțială cadrelor didactice, considerăm că sunt absolut necesare cursurile de instruire a profesorilor care predau în școlile obișnuite, pentru ca aceștia să obțină rezultate optime în educația copiilor rromi.

Considerăm că pentru a dezvolta o educație autentică pentru viață a copiilor de etnie rromă din învățământul primar este esențială cultivarea unei legături statornice și a unei colaborări rodnice între Biserică, Familie și Școală, precum și valorificarea contribuțiilor specifice acestora.

De aceea este foarte important ca atât învățătorul, mediatorul școlar, profesorii care predau la clasă, preotul din comunitate să lucreze și să comunice cu părinții pentru a-i încuraja să-și trimită copiii la școală, să conștientizeze importanța educației.

Trebuie să menționăm că frecvența școlară este adesea imposibilă deoarece majoritatea familiilor rrome nu pot acoperi costurile pentru deplasarea la școală, pentru auxiliare didactice, rechizite sau alimente. Pot împărtăși din propria experiență, întrucât o perioadă îndelungată am fost preot paroh la Parohia Nr. 1 Valea Seacă și profesor de religie la Școala Gimnazială Nr. 1 Valea Seacă, județul Bacău.

Trebuie să precizez că în această comună, conform statisticilor din anul 2016, componența etnică este :români-58,9%, rromi-33,1%, necunoscută-7,96%, altă etnie 0,02%⁹.

În ceea ce privește componența confesională, conform aceluiași statistici avem ortodocși-74,42%, penticostali-14,61%, ortodocși de rit vechi-2,89%, confesiune necunoscută-7,93%, altă religie-0,12%. Majoritatea familiilor din comună au venituri mici, fiind asistați sociali.

Ocupația de bază este agricultura, familiile rrome plecând deseori la fermă, împreună cu familia. De aceea părinții au nevoie uneori de stimulente pentru a-și trimite copiii la școală și nu la muncă, care aduce venituri familiei pe termen scurt.

Printr-o bună colaborare cu mediatorul școlar, fundațiile pentru educația rromilor, colegii profesori, conducerea școlii, cu Primăria, cu Consiliul Județean,

---

⁹ https://ro.wikipedia.org/wiki/Valea_Seaca, consultat pe 15 iulie 2020

reprezentanții Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului am reușit să accesăm diferite proiecte pentru a preveni abandonul școlar, pentru a îmbunătăți rezultatele lor la învățatură, pentru a sprijini material elevii rromi, pentru a le oferi posibilitatea să meargă în tabere școlare pe perioada vacanței.

Astfel în cadrul comunei s-au derulat : proiectul *Phare*, *proiectul Școală după Școală*, *A doua șansă*, *Valoare Plus*. Momentan este în desfășurare proiectul *Star of Hope* în cadrul căruia elevii sunt sprijiniți în efectuarea temelor și primesc o masă caldă zilnic.

De asemenea primesc ajutor material constând în haine și alimente de bază, iar familiile nevoiașe, cu mulți copii au primit materiale de construcție pentru a-și renova casele. Trebuie să precizez că la începutul fiecărui an școlar elevii primesc ghiozdane și rechizite atât din partea Consiliului Județean, cât și din partea Arhiepiscopiei Romanului și Bacăului.

Tot pentru a veni în sprijinul copiilor și pentru a-i recompensa pentru rezultatele obținute la învățatură, anul școlar trecut în toate parohiile din comună a fost organizată timp de o săptămână *Școala de Vară*, finalizată cu o tabără la munte. Copiii au fost încântați de activitățile religioase, artistice, culturale și sportive desfășurate împreună cu preoții parohi și profesorii voluntari.

Acest proiect trebuia să continue și în acest an școlar dar din păcate izbucnirea epidemiei de coronavirus a impus distanțarea socială.

Ținând cont că majoritatea elevilor nu dispun de telefon mobil sau tabletă, pentru a putea desfășura activitățile școlare exclusiv online, am încercat să fim și noi preoții alături de aceștia și am donat bani pentru achiziționarea de telefoane sau tablete. De asemenea, întrucât pandemia a afectat și pe plan material familiile, am organizat împreună cu enoriașii colecte de haine și alimente de bază pentru elevii din această comună și familiile lor.

Educația religioasă pe care fiecare copil o primește în școală constituie o etapă importantă a devenirii sale spirituale, dar numai o etapă. Educația religioasă a creștinului începe în mod traditional în prima copilărie, iar debutul acesteia este marcat de momentul primirii Sfintei Taine a Botezului.

În majoritatea cazurilor, primii dascăli spirituali ai copiilor sunt părinții, bunicii și nașii. Datorită lor, copilul învață primele rugăciuni, dobândește noțiuni catehetice elementare și alături de aceștia participă la slujbele bisericesti, familiarizându-se cu cultul divin public.

Educația religioasă primită în familie este adeseori sumară și plină de superstiții. Copilul are posibilitatea să o completeze în școală, locul în care se realizează o importantă parte a formării sale spirituale.

Biserica reprezintă în zilele noastre instituția care se bucură de cea mai mare încredere și simpatie din partea populației țării, dăruind tuturor nădejde și optimism în realizarea aspirațiilor de mai bine. Știm că anul 2020 în Biserica noastră este anul omagial al pastorației părinților și copiilor, ceea ce ne motivează să ne aplicăm cu mai multă atenție și asupra educației copiilor rromi.

Bibliografie

1. *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2015.
2. Băncilă, Vasile, *Inițierea religioasă a copilului*, Editura Anastasia, București, 1996
3. Cucuș, Constantin, *Educația religioasă. Conținut și forme de realizare*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1996.
4. Cucuș, Constantin, *Educația religioasă. Repere teoretice și metodice*, Editura Polirom, Iași, 1999.
5. Cucuș, Constantin, *Pedagogie, ediția a II-a*, Editura Polirom, Iași, 2006.
6. Momanu, Mariana, *Introducere în teoria educației*, Editura Polirom, Iași, 2002.
7. Radosav, Doru, *Sentimentul religios la români*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1997
8. Vianu, Tudor, *Filosofia culturii și teoria valorilor*, Editura Nemira, 1998